כז א מיי' פ"ו מהלכות בית הבחירה הלכה ו ופי"ד מהל' סנהדרין הלכה יב ופ"ב מהל' מלכים הלכה ד:

°גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיה מלך יהודה" וכי חזקיה מלך יהודה לכל העולם כולו לימד תורה ולמנשה בנו לא לימד תורה? אלא מכל טורח שטרח בו ומכל עמל שעמל בו לא העלהו למוטב אלא יסורין שנאמר °וידבר ה' אל מנשה ואל עמו ולא הקשיבו ויבא ה' עליהם את שרי הצבא אשר למלך אשור וילכדו את מנשה בחוחים ויאסרהו בנחשתים ויוליכהו בבלה" וכתיב *°(ובהיצר) לו חילה את פני ה' אלהיו ויכנע מאד מלפני (ה') אלהי אבותיו ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע תחינתו וישיבהו ירושלים למלכותו וידע מנשה כי ה' הוא האלהים" הא למדת שחביבין יסורין:

ת"ר שלשה באו בעלילה אלו הן קין, עשו, ומנשה קין דכתיב °גדול עוני מנשוא" אמר לפניו: רבונו של עולם כלום גדול עוני משישים ריבוא שעתידין לחטוא לפניך ואתה סולח להם עשו דכתיב °הברכה אחת היא לך אבי" מנשה - בתחילה קרא לאלוהות הרבה ולבסוף קרא לאלהי אבותיו*: אבא שאול אומר אף ההוגה את השם באותיותיו וכו': תנא ובגבולין ובלשון עגה: שלשה מלכים וארבעה הדיוטות וכו': ת"ר ירבעם= שריבע עם, ד"א ירבעם= שעשה מריבה בעם דבר אחר ירבעם שעשה מריבה בין ישראל לאביהם שבשמים, בן נבט= בן שניבט ולא ראה תנא הוא נבט הוא מיכה הוא שבע בן בכרי: נבט= שניבט ולא ראה מיכה שנתמכמך בבנין ומה שמו? שבע בן בכרי שמו *תנו רבנן שלשה ניבטו ולא ראו ואלו הן נבט ואחיתופל ואיצטגניני פרעה נבט ראה אש שיוצאת מאמתו הוא סבר איהו מליך ולא היא ירבעם הוא דנפק מיניה, אחיתופל ראה צרעת שפרחה לו על אמתו הוא סבר איהו מליך, ולא היא, בת שבע בתו הוא דנפקא מינה שלמה איצטגניני פרעה *דאמר רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב °המה מי מריבה" המה שראו איצטגניני פרעה וטעו: ראו שמושיען של ישראל במים הוא לוקה- אמר °כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" והן לא ידעו שעל עסקי מי מריבה לוקה ומנא לן דלא אתי לעלמא דאתי? דכתיב °ויהי בדבר הזה לחטאת בית ירבעם ולהכחיד ולהשמיד מעל פני אדמה" להכחיד= בעולם הזה ולהשמיד= לעולם הבא, אמר רבי יוחנן מפני מה זכה ירבעם למלכות? מפני שהוכיח את שלמה, ומפני מה נענש? מפני שהוכיחו ברבים שנאמר °וזה הדבר אשר הרים יד במלך שלמה בנה את המלוא סגר את פרץ עיר דוד אביו" אמר לו: דוד אביך פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו ישראל לרגל ואתה גדרת אותם כדי לעשות אנגריא לבת פרעה, ומאי "וזה אשר הרים יד במלך" אמר רב נחמן שחלץ תפיליו בפניו, אמר רב נחמן גסות הרוח שהיה בו בירבעם טרדתו מן העולם שנאמר °ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ה' בירושלים ושב לב העם הזה אל אדוניהם אל רחבעם מלך יהודה והרגוני ושבו אל רחבעם מלך יהודה" אמר: *גמירי דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית יהודה בלבד כיון דחזו ליה לרחבעם דיתיב ואנא קאימנא סברי הא מלכא והא עבדא ואי יתיבנא מורד במלכות הוא וקטלין לי ואזלו בתריה, מיד °ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלים הנה אלהיך ישראל אשר *העלוך מארץ מצרים וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדן" מאי "ויועץ"? אמר רבי יהודה שהושיב רשע אצל צדיק אמר להו: חתמיתו על כל דעבידנא? אמרו ליה "הין" אמר להו: מלכא בעינא למיהוי, אמרו ליה "הין", כל דאמינא לכו עבידתו? אמרו ליה "הין", אפילו למפלח לעבודת כוכבים? אמר ליה צדיק: ח"ו, אמר ליה רשע לצדיק: ס"ד דגברא כירבעם פלח לעבודת כוכבים? אלא למינסינהו הוא דקא בעי אי קבליתו למימריה"

ואף

גם אלה משלי שלמה אשר העתיקו אנשי חזקיה. הייט תלמידי חזקיה כדקיימא לן בהשותפין בבבא בתרא (דף טו·) חזקיה וסיעתו כתבו משלי מכלל דחזקיה היה מלמד לכל וכדאמרן (לעיל דף צד·) נעץ חרב על פתח בית המדרש וכל שכן שלמנשה בנו לימד: **מכל טורח שטרח** בו. ללמדו: **שבאו בעלילה.** שלא באו לבקש לפני הקב"ה בתפלה אלא באו בעלילה שאמרו דברים של גנאי שאין להם תשובה: **הברכה אחת היא.** וכי אין לך ברכה יותר חשובה כיאחת השיבו ועלתה לו: **מנשה.** בא בעלילה שלא להתפלל למקום אלא לבסוף אם לא תושיעני מה הועיל לי שקראתי לך יותר משאר אלהות והיינו דכתיב "ויכנע *לפני (ה') אלהי אבותיו" מכלל דעד השתא לפני אלוהות אחרים נכנע: **הגה.** כי אמרינן "דהוגה את השם באותיותיו אין לו חלק לעולם הבא"- בגבולין אבל במקדש לא שהרי בשם היו מברכין: **ובלשון עגה.** אפילו במקדש לא, לשון עגה= לעז שאינו הוגה באותיותיו בלשון הקדש שלנו אלא שאר לועזין, עגה' לשון בלעגי שפה (ישעיה כח) מ"ר ל"א עגה= לשון עוגה מקום שיש בו חבורת בני אדם שמדברין דברי חול גבולין'= קרי חוץ למקדש ואסור לפרש שם בן ארבעים ושתים בלשון עגה חוץ למקדש ואי עבד אין לו חלק אבל בלשון קדש אינו נענש כל כך ובמקדש הואיל ונהגו להזכיר פירושו אינו נענש: **שריבע עם.** שריבן את ישראל והשפילם: **עשה מריבה בעם.** הריבם אלו עם אלו בעסק עבודת כוכבים- זה עובד- וזה מוחה בידו ובאו לידי מחלוקת: **שניבט ולא ראה.** היה סבור להביט יפה ולעמוד על דבר עיקר ולא ראה שטעה כדאמרינן לקמן ראה אש יוצאה מאמתו וכו': **נתמכמך בבנין.** של מצרים שנתנוהו בבנין במקום לבנה כדמפרש באגדה שאמר לו משה להקב"ה אתה הרעות לעם הזה שעכשיו אם אין להם לבנים משימין בניהם של ישראל בבנין אמר לו הקב"ה קוצים הם מכלין שגלוי לפני אינו הם חיים היו רשעים [גמורים] ואם תרצה תנסה והוציא אחד מהן הלך והוציא את מיכה. ל"א נתמכמך עסק בבנין עד שנעשה מך כדאמרינן (סוטה דף יא·) כל העוסק בבנין מתמסכן: **סוף סבר איהו מליך.** ולכן נתאמץ שבע בן בכרי וקבץ כל ישראל אליו והיה רוצה למלוך כדכתיב במקרא: **איהו מליך.** ולכך נעשה יועץ לאבשלום כדי שתשוב המלוכה מדוד לאבשלום ובין כך ובין כך יתגלגל הדבר ותשוב אליו: **על מי מריבה.** שבשעה שאמר "שמעו נא המורים" נענש ולא נכנס לארץ ישראל: **ומנא לן דלא אתי.** ירבעם לעלמא דאתי והכי נמי מפרש לקמן בכלהו שלשה מלכים וארבעה הדיוטות: **הוכיח את שלמה.** כדמפרש ואזיל דאמר דוד אביך וכו': **ומפני מה נענש? שהוכיחו ברבים.** לביישו: **פרץ פרצות בחומה כדי שיעלו.** (וירדו) [ויכנסו] בריוח: **ואתה גדרת אותם כדי לעשות אנגריא.** כדי שיכנסו בשערים לידע מי נכנס כדי לגבות מס לבת פרעה מ"ר ל"א שסגר השערים ועשה מגדל לבת פרעה על אחד מן השערים וכולם עוברים דרך שם כדי שיהיו מצויין עמה לכבדה ולעבדה, כל עבודת בית המלך קרי "אנגריא" ל"א שהיה רגיל שלמה לסגור דלתות העזרה ומוליך מפתחות בידו, ודרכו של מלך לישן ג' שעות ביום וישראל עומדין על העזרה עד שיעמוד המלך ואמר לו ירבעם אתה רוצה שיתנו לך אנגריא לבת פרעה אשתך שתתן להם מפתחות: **(בית)[את]המלוא.** אחת מן הפרצות גדר ומלאו לכותל החומה ובנה שם מגדל לבת פרעה ולאכסים שעובדין לה, לעיל מהאי קרא כתיב "וירם יד במלך" כלומר קם בדברים כנגד המלך ומרד בו: **שחלץ תפילין בפניו.** שהיה לו לפנות לצד אחר מפני אימת מלכותו ולחלוץ שלא בפניו ל"א חולץ תפילין בפניו לבא להתרים כנגדו בחזקה: **חלץ תפילין.** אין נכון להיות בגלוי ראש לפני המלך [והוא התחיל במרד בכך להראות ולומר לו שאינו נוהג כמולך]: **גמירי דאין ישיבה.** הלכה למשה מסיני ולא מקרא: **שהושיב רשע אצל צדיק.** ואומר להם להעמיד להם צלם אחד בבית אל ואחד בדן הסכימו עמו: **אמר לו רשע לצדיק.** סלקא דעתך גברא כירבעם פלח לעבודת כוכבים אלא לנסיונהו בעי אם דעתו שלם עמו נתרצה בדבר וכך היה מטעה רשע לצדיק עד שהיו כולן חתומים שהן היו רוצים ושוב לא היו יכולים לחזור בהן:

ואף

תורה אור

משלי כה

דה"ב לג

שם

בראשית ד

בראשית כז

במדבר כ

שמות א

מ"א יג

שם יא

שם יב

שם יב

בקרא מאד מלפני

בקרא וּבְהָצֵר

[עי' הגירסא בע"י וגירי' הערוך ערך אפיא אמר קמי' רבון דעלמא אי עניית לי עניית אי לא אשינא הא כל אפיא שוין]

[סוטה יג:]

* לא מזכיר על כך שפכו את דמם עי' ס' מרגליות הים

* אחרי הסוגריים הגמ' ממשיכה בענין ירבעם

נושא

ירבעם

1) מה מאחורי שמו

2) מנא לן דאין לו חלק לעולם הבא

3) במה זכה למלכות

4) למה נענש

נושא (בתוך הסוגריים) מבנה

סדרה של אנשים שניבטו (שעץ להביט) ולא ראו (כלומר לא הבינו)

נושא

- ההוכחה דירבעם אין לו חלק לעולם הבא
- מפני מה נענש

תת נושא

גסות הרוח שהיה בירבעם טרדתו מן העולם וגרם לו

להעמ"ד סוטה מ: מח: יומא כב. הערל"ם ספ' קידושין עח. תמיד כו.

כח * עי' לעיל סג.

א"ר יוחנן אלמלא ווין שבהדלוק...

[illegible]

ה' רק עגל אחד ולכן לשון הרבים כאן הקב"ה ויגש היה לשם בנזה (עפ' רש"י שם)

אבל באין אלה ירבעם היו ב' עגלים ובכן חומרת חטאו יתרה מונים